

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

03.11.2016 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

Economynews.bg

✓ АИКБ настоява за отмяна на санкциите към Русия

Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ) категорично настоява санкциите между Европейския съюз и Русия да бъдат отменени, пише в становище на бизнес организацията.

АИКБ изхожда от становището, че възстановяването на нормалните икономически отношения между държавите от ЕС и Русия е от изключителен интерес за всички засегнати страни. Няма достоверна световна практика, която да доказва, че икономическите санкции могат да окажат реален ефект върху политическите процеси. Същевременно, не подлежи на съмнение факта, че от ограниченията силно страда бизнесът, а понесените сериозни икономически щети могат да окажат негативно въздействие в дългосрочен план.

Уверени сме, че продължаването на санкциите ще увеличи икономическите проблеми за всички засегнати страни. Няма още направена глобална оценка на вредите, но със сигурност загубите възлизат на милиарди евро, редица предприятия са застрашени от фалити, на риск от закриване са изложени милиони работни места. Икономиките на страните от ЕС се развиват с анемични темпове на растеж, далеч под потенциала си.

Като представители на реалния производствен сектор на българската икономика, декларираме нашето желание политическите проблеми да се решават с политически, а не с икономически мерки. АИКБ е убедена, че разбирателството между представителите на бизнеса е възможно и в условията на световни политически противоречия.

Настояваме гласът ни да бъде чул, защото зад нас стоят хиляди предприятия, за които понесените щети не се изразяват само в моментни икономически загуби, но и в създаването на предпоставки за дългосрочни проблеми. Унищожени са бизнес връзки между съседни държави, между естествени съконтрагенти. Загубени са пазари, прекъснати са партньорски взаимоотношения. Колкото по-дълго продължи политиката на взаимни санкции, толкова по-трудно ще бъде възстановяване на загубеното и наваксване на пропуснатото, заключава организацията.

[Новини дир.бг](http://Novini.dir.bg)

✓ АИКБ настоява за отмяна на санкциите към Русия

Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ) категорично настоява санкциите между Европейския съюз и Русия да бъдат отменени, пише в становище на бизнес организацията.

АИКБ изхожда от становището, че възстановяването на нормалните икономически отношения между държавите от ЕС и Русия е от изключителен интерес за всички засегнати страни. Няма достоверна световна практика, която да доказва, че икономическите санкции могат да окажат реален ефект върху политическите процеси. Същевременно, не подлежи на съмнение факта, че от ограниченията силно страда бизнесът, а понесените сериозни икономически щети могат да окажат негативно въздействие в дългосрочен план.

Уверени сме, че продължаването на санкциите ще увеличи икономическите проблеми за всички засегнати страни. Няма още направена глобална оценка на вредите, но със сигурност загубите възлизат на милиарди евро, редица предприятия са застрашени от фалити, на риск от закриване са изложени милиони работни места. Икономиките на страните от ЕС се развиват с анемични темпове на растеж, далеч под потенциала си.

Като представители на реалния производствен сектор на българската икономика, декларираме нашето желание политическите проблеми да се решават с политически, а не с икономически мерки. АИКБ е убедена, че разбирателството между представителите на бизнеса е възможно и в условията на световни политически противоречия. Настояваме гласът ни да бъде чул, защото зад нас стоят хиляди предприятия, за които понесените щети не се изразяват само в моментни икономически загуби, но и в създаването на предпоставки за дългосрочни проблеми. Унищожени са бизнес връзки между съседни държави, между естествени съконтрагенти. Загубени са пазари, прекъснати са партньорски взаимоотношения. Колкото по-дълго продължи политиката на взаимни санкции, толкова по-трудно ще бъде възстановяване на загубеното и наваксване на пропуснатото, заключава организацията.

Важни обществено-икономически и политически теми

Стандарт

✓ Енергийните цени може да вдигнат инфлацията

Калоян Стайков, икономист в Института за пазарна икономика (ИПИ)

Като цяло в тази обстановка е трудно да се правят прогнози за инфлация. Но има предпоставки, които могат да ни наведат на такива заключения, че догодина може да се очаква раздвижване в посока нагоре на цените. Дали ще се изпълни и дали инфлацията ще е в размер 1,5% вече е друг въпрос. За икономиката е много важно откъде точно идва тази инфлация. Защото дори и в момента дефлацията, която наблюдаваме през последните три години, в различните периоди идва от различни източници. Една година беше от държавно регулирани цени, една година беше от цени на вносни продукти, например черна техника и др. подобни, една година беше по линия на енергийния ресурс. И всички тези промени всъщност оказват различно влияние на икономиката.

Регулираните цени се отразяват най-зле като цяло, защото очевидно там има някакъв проблем при самото определяне на тези цени. Докато другите два източника на дефлация, се отразяват съвсем положително на икономиката, тъй като те стимулират икономическата дейност и оттам - икономическия растеж. Много е важно от къде точно ще дойде тази инфлация през следващата година. Тази година вече наблюдаваме увеличение на цените на енергийните ресурси, ако това нещо се запази в подобни темпове, то със сигурност можем да очакваме догодина, това да е един от източниците на тази инфлация. През 2015 г., когато имахме много ниски цени на енергийните ресурси, икономиката образно казано подскочи и съответно имахме по-висок от очаквания икономически растеж. Ако догодина цените на енергийните ресурси тръгнат в обратна посока, можем да очакваме точно обратния ефект - забавяне на икономическия растеж.

Записа Ивета Иванова

Капитал

✓ Какво ще се финансира през 2017 г. по програма "Иновации и конкурентоспособност"

Предвидени са пет грантови схеми, различни от познатата и най-популярна досега помощ за оборудване и софтуери. Министерството на икономиката представи амбициозни планове за безвъзмездна помощ за бизнеса през 2017 г. в индикативния годишен график за програмата "Иновации и конкурентоспособност". През следващата година са предвидени пет грантови схеми, различни от познатата и най-популярна досега помощ за оборудване и софтуери, целящи стандартно подобряване на конкурентоспособността чрез повече и по-качествено производство.

Петте схеми, от които бизнесът ще може да се възползва, са фокусирани върху подпомагане на енергийна и ресурсна ефективност, иновации и стартиране на бизнеси, които решават общоевропейски проблеми, или бизнеси в сфери, които ЕС иска да развива приоритетно.

Размерът на безвъзмездното финансиране ще се подчинява както досега на следните принципи:

- процент на безвъзмездната помощ, достигащ до 90% за проекти, искащи малка подкрепа – до 391 хил. лв.
- по-малък процент на безвъзмездна помощ за големи грантове, както и за големи предприятия - от 70% до 25%.

Най-после възможност за големи предприятия

Новата година ще започне с една от много малкото възможности за големи предприятия в периода 2014 - 2020 г.: "Повишаване на енергийната ефективност в големи предприятия" ще бъде обявена през декември тази година и ще набира

кандидатури в продължение на 6 месеца.

По нея ще се предоставя:

- Безвъзмездна помощ до 2.5 млн. лв. за оборудване, което едновременно увеличава производствения капацитет и намалява енергийната консумация на единица продукция. Помощта достига до 25% за предприятия, базирани в Югозападна България, и 45% за всички останали.
- Безвъзмездна помощ до 391 хил. лв. за строително-монтажни работи и системи, които произвеждат или трансформират енергия: системи за отопление и охлаждане; оползотворяване на отпадъчна топлина; когенерационни инсталации; ВЕИ за собствено ползване; системи за мониторинг на енергопотреблението. Помощта за този тип инвестиции е предвидена да бъде 50% от разходите.

Иновации от зрели фирми

Първа през 2017 г. ще бъде отворена схема "Разработване на продуктови и производствени иновации". Тя ще финансира разработката на иновативни продукти, услуги и технологии от зрели малки и средни предприятия (МСП) и големи предприятия за разлика от всички досегашни схеми за разработка на иновации, финансирани само стартиращи фирми.

Кандидати с над 3-годишна история ще могат да получат до 1 млн. лв. грант, вариращ между 25% и 90% от инвестицията в зависимост от размера на предприятието кандидат и размера на проект. Ще бъдат подпомагани разходи за създаване на прототипи, оборудване и софтуер за развитие и тестване, купуване на интелектуална собственост, развоен труд, свързан с иновацията. Както всяко финансиране за иновации, то ще бъде фокусирано ексклузивно във фирми от сферите на информационните и комуникационни технологии, здравословен живот, биотехнологии, креативни и рекреативни индустрии, мехатроника и чисти технологии.

Летните грантове

Грантова схема "Подкрепа за създаване и развитие на тематично фокусирани лаборатории" се очаква през лятото на 2017 г. По нея ще бъде предоставена подкрепа за създаване на нови лаборатории, разширяване и модернизирани на съществуващи лаборатории на МСП и големи предприятия. Схемата ще финансира експерименталната инфраструктура на индивидуални предприятия с цел разработка и комерсиализация на нови продукти.

В началото на лятото ще бъде отворена схемата "Подкрепа за насърчаване на предприемачеството в области, свързани с европейски и регионални предизвикателства". Финансовата помощ по нея ще бъде за стартиране на бизнес в творчески и културни индустрии, разработване на нови продукти и услуги, свързани със застаряване на населението, полагане на грижи и здравеопазване, в т.ч. социално предприемачество. Предвижда се и подкрепа на идеи, които ще се реализират от жени предприемачи, стартиращи предприемачи – до 29 години и над 50 години. Финансирането може да достигне до 90% от първоначалните оперативни, инвестиционни и консултантски разходи на стартовете. Таванът на гранта е 391 хил. лв.

Последната за следващата година грантова схема, предоставяща директна финансова помощ за бизнеса, е "Подкрепа за пилотни и демонстрационни инициативи за ефективно използване на ресурсите". Тя ще финансира внедряването на иновативни технологии за използване на рециклирана суровина, рециклиране на отпадъчни суровини, намаляване на използваните ресурси. Схемата ще бъде достъпна за съществуващи МСП от производствения сектор, които ще могат да кандидатстват за грант между 35% и 75% от инвестицията в размер, вариращ между 300 хил. лв. и 3 млн. лв. Ще бъдат субсидирани разходи за оборудване, технически консултантски услуги, материали, управление на демонстрационния проект.

Дали да вярваме на индикативния график

До настоящия момент Министерството на икономиката успява да управлява ефективно оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност", като отваря регулярно грантови схеми, оценява проектите относително бързо и предоставя безвъзмездна помощ на максимален брой фирми спрямо наличните средства от ЕС. Спечелилите проекти получават адекватен и бърз предварителен контрол на всеки етап от изпълнението, плащанията при добро изпълнение от страна на фирмите се получават в рамките на два месеца от поискване – завидно кратък срок спрямо други оперативни програми и забавяния от 18 месеца в началото на оперативна програма "Конкурентоспособност".

Темпът и организацията на работа на администрацията по програмата за бизнеса дават основателна убеденост, че петте грантови схеми, предвидени за следващата година, ще станат реалност и ще подпомогнат смислени, иновативни инвестиции на големи, малки, средни и микропредприятия от индустрията и услугите с висока добавена стойност.

БНТ

✓ Студентите ще получават обезщетение, ако бъдат освободени от работа

Студентите вече ще могат да получават обезщетение, ако бъдат освободени от работа. Тази промяна беше приета от парламента с промените в Закона за насърчаване на заетостта. Очаква се законът да влезе в сила следващата седмица.

Част от заплатата на всички работещи студенти на трудов договор отива за покриването на осигуровки. Едно от перата е фонд "Безработица". Всеки месец в него се внася сума, която се определя в зависимост от осигурителния доход. Въпреки това студентите не могат да се възползват от тези пари, ако работодателят им ги освободи от работа.

"От 1 април тази година положението беше такова, че ако ти си студент и си записан в регистрите на Министерството на образованието, дори като задочен или дистанционен студент, ти нямаш право на обезщетение", обяснява Яна Вангелова – председател на Националното представителство на студентските съвети.

Според Закона за насърчаване на заетостта учащите, които се записват в бюро по труда, не попадат в графата "безработни". Студент, който търси услугите на Агенцията по заетостта, е "учащ, който желае да работи през свободното от учене време".

"Имахме фрапантни случаи, сигнали от хора, които имат повече от 20 години стаж, а всъщност не могат да си вземат обезщетение за това, че са безработни към този момент", продължава Яна Вангелова.

Емилия Донкова е студент в първи курс. Започва да работи още като ученичка. Не може да си позволи да остане без работа, тъй като от това зависи дали ще продължи и висшето си образование. Емилия вече е била освобождавана от работното си място, но тогава е получила обезщетение от работодателя си и смята, че това право на учащите трябва да бъде дадено отново.

"Трябва да е задължително ние да получаваме това обезщетение, защото когато си загубиш работата и дойде моментът да платиш таксата от университета, а няма от къде...", коментира тя.

Преди 10 години Ивелина Димитрова става бакалавър по специалността кинезитерапия. Тази година обаче решава да продължи и с магистратура. Не е спирала да работи по време на обучението си като бакалавър, продължава да работи и по време на магистратурата.

"За мен е необяснимо това, че като съм решила да повиша нивото на знанията си трябва да съм ошетенена. Разбира се, че като всеки нормален работещ това да избереш да учиш и да работи, едното или другото или и двете заедно не би трябвало

по никакъв начин да се конфронтират. Как може да останеш без обезщетение за това, че си решил да станеш по-добър в сферата, в която искаш да бъдеш", реагира остро тя.

Другата седмица трябва да влязат в сила промените в Закона за насърчване на заетостта, с които студентите, които са работили и са се осигурявали, да получават обезщетение, в случай че останат без работа.

Икономика

✓ 2400 свободни работни места на трудовите борси през октомври

Вижте в кои сфери бяха обявени най-много свободни позиции

Близо 2400 свободни работни места обявиха 265 представители на реалния сектор на 18 трудови борси, организирани от Агенцията по заетостта през октомври. 3 284 търсещи работа лица се включиха в срещите с работодателите, за да се запознаят "лице в лице" с техните предложения.

8 общи трудови борси се проведоха в градовете Благоевград, Шумен, Крумовград, Пазарджик, Хасково, Гълъбово, Кърджали и столичното бюро по труда "Възраждане". 90 работодатели обявиха близо 710 свободни работни места. Предложенията на първичния пазар на труда бяха представени пред 1100 търсещи работа лица. Обявените свободни работни места са предимно в сферата на търговията и услугите, строителството и индустрията.

Работодателите търсят електроинженери, счетоводители, мениджър мрежи, техници телекомуникации, продавач-консултанти, мениджър продажби, рецепционисти, сервитьори, готвачи, камериери, технически сътрудници, автомонтъори, работници в оранжерии, шивачи, машинни оператори каучукови изделия, обслужващи работници производство, обслужващи бензиностанции, заварчици, шофьори и др.

6 специализирани трудови борси – за младежи, се проведоха в градовете Пловдив, Казанлък, Русе, Добрич, Дупница и Смолян. 811 свободни работни места обявиха 93 представители на реалния сектор. Предложенията на работодателите са предимно в сферата на производството на компоненти за автомобилостроенето и машиностроенето, химическата промишленост, търговията, хотелиерството и ресторантьорството, конфекционното производство, строителството и др.

Набират се кредитни консултанти, оператори на компютър, администратори в хотел, организатори туристическа дейност, продавач-консултанти, готвачи, бармани, сервитьори, технически сътрудници, техници-механици, техници на шевни машини, шивачи, строителни работници, работници в автосервиз, фрезисти, стругари, шлосери, работници в сладкарското производство, оператори на машини за производство на гъвкави опаковки, печатари, машинни оператори, служители, обслужващи магазин, касиери, монтажници ел. оборудване, инженери-инспектори качество, конструктори, оператори на машини с ЦПУ, пакетировачи и др. Борсите посетиха 969 младежи, търсещи работа.

2 специализирани трудови борси в сферата на туризма, хотелиерството и ресторантьорството организира Агенцията по заетостта през октомври в Разлог и Самоков. В борсите взеха участие 62 работодатели от бранша, които обявиха 483 свободни работни места. Обявените работни места са за мениджър продажби, специалист продажби, отговорник търговска зала, администратор, сервитьор, барман, готвач, помощник кухня, камериер, пиколо, перач, работник поддръжка, масажист, мияч, спасител басейн, шофьор, счетоводител и др. Трудовите борси посетиха над 360 търсещи работа лица.

Международна трудова борса във Варна проведе Агенцията по заетостта в началото на октомври. Срещата се организира по повод инициативата на Европейската комисия "Европейски ден на труда" – ежегодно директно срещане на работодателите и търсещите работа лица от различни европейски държави. Над 800 търсещи работа младежи се срещнаха с работодатели от региона на Варна, които предлагат възможности за работа в IT сектора, инженерни позиции в областта на електрониката и уредостроенето, консултантски и счетоводни услуги, търговия, банкиране и хотелиерство.

Работодателите обявиха над 150 работни места за IT специалисти, инженери, счетоводители, банкови служители, продавач-консултанти, финансови и кредитни консултанти, служители в кол центрове, както и различни позиции за пасажерски кораби – рецепционисти, камериери, готвачи и барман-сервитьори. 200 работни места в сферата на туризма пък обявиха работодатели от Австрия, Германия, Великобритания и Швеция. Чуждестранните представители от бранша търсят готвачи, сервитьори, рецепционисти, камериерки, сътрудници в ресторанти за бързо хранене.

През ноември 2016 г. Агенцията по заетостта планира провеждането на 3 трудови борси. 2 от тях ще бъдат общи, а 1 – специализирана за младежи.

Агенция БГНЕС

✓ Доц. Виктор Йоцов: Трупаме излишък от спестени капиталови разходи

Не знам какво точно имаше предвид министъра на финансите Владислав Горанов като нарече Бюджет 2017 консервативен. Аз по-скоро бих го нарекъл традиционен.

В този бюджет наистина няма нищо ново. Чух коментари на различни колеги, които го определят по същия начин. Бюджетът за 2017 г. е напълно изпълним, дори не бих го нарекъл напрегнат. Направих си труда да направя някои прости изчисления какво е било планирано за 2016 г. и какво се предлага в сегашния. Цифрите сами говорят: по 5-6% увеличение

и в приходната, и в разходната част, което горе-долу отговаря на номиналното увеличение на БВП, т.е. нямаме никакви структурни, сериозни промени.

Може ли да се направи друг бюджет?

Разбира се, че може. Но не бива да се спекулира с това. По-сериозни промени в структурата на бюджета не се правят за една година. Те могат да се зложат в средносрочната рамка. Проблемът е, че като я погледнем до 2019 г. отново не виждаме нищо ново.

Икономистите имаме да отговорим на няколко много важни въпроса на основата на нашите предложения, изчисления и аргументи, а после да накараме политиките да ги приемат. Първо, каква данъчна структура искаме да имаме – дали да продължаваме с облагането на потреблението, а не на доходите? И да видим вече дали не се е изчерпал ефектът от плоския данък? Очевидно е, че на този етап няма желаещи да проведат този дебат.

Това ни отправя към друг въпрос – искаме ли чрез бюджета да насърчаваме икономическия растеж в страната и ако искаме – как? Тази година виждаме, че нещата са направо отчайващи. При планирани капиталови разходи, които са най-пряко свързани с икономическия растеж, от порядъка на 6.1 млрд. лв. за 2016 г., ако не ме лъже паметта, изпълнението към полугодието е около 800 млн. лв. или около 15%, а очакването до края на годината е в най-добрия случай да изпълним около 70% от заложеното. На практика целият излишък, който има в момента в бюджета, идва от това, че не сме реализирали разходите. При това те не са какви да е, а капиталови разходи, осигуряващи растежа. Но ние от това пестим... За 2017 г. отново имаме амбициозна цел - капиталови разходи за над 6 млрд. лв., дано да е така, да ги реализираме, но съм скептик, че това ще стане. Като гледам как вървят нещата следващата година можем да очакваме и предсрочни избори, и политически проблеми, което ще даде отражение върху икономиката на страната.

Може да се обърне внимание и на новите неща в Бюджет 2017 – вдигане малко на минималната работна заплата, малки промени в социалните осигуровки, в ДДС-то за дарените храни, но това са козметични разлики. Нищо съществено. А ние наистина се нуждаем от по-широка дискусия за данъчната ни система, тъй като сегашната е доста остаряла като виждане, като модел, при който се облага предимно потреблението. Знам, че има колеги с различно от моето виждане, но няма лошо да се води дебат по тези въпроси. Аз лично предпочитам да имаме данъчна система, при която има по-голям акцент върху преките разходи. И ще ви кажа защо – именно там може да се въведе някаква прогресия при облагането.

Когато облагаш предимно потреблението няма възможност за прогресия и данъците стават регресивни, т.е. с повишаване на доходите, относителният дял на данъчната тежест намалява. Казано по-просто – колкото си по-богат, толкова по-малко плащаш. Нещо, което никак няма да се хареса на българските граждани. Ето, такива въпроси ми се искаше са се обсъждат. А дали икономическият растеж ще е 2.5% или 3% е напразен дебат. Първо, защото 0.5% не е толкова съществен процент и второ, това е в рамките на статистическата грешка. Не съм склонен да укорявам бюджета защо там се прогнозира 2.7%, а не 3.1% ръст, защото смятам това наистина за дреболия. То е ясно, че като не си извършил капиталови разходи през този период, не можеш да очакваш голям растеж през следващия.

Тази година е доста странна от гледна точка на това, че имаме излишък в бюджета – към края на септември той е над 3 млрд. лв., нещо, което не се е случвало от 7-8 г. И този излишък не е свързан с финансови потоци отвън, а с намаляване на капиталовите разходи. Въпросът е: защо, когато имаш излишъци в бюджета продължаваш да вземаш заеми? От тази гледна точка звучи добре, че догодина не се планира увеличаване на дълга. Но си остава открит въпросът – защо последните 2 г. взехме толкова заеми и удвоихме дълга? Беше около 15% от БВП, в момента е към 30%.

Към днешния ден фискалният ни резерв е ненужно голям - за какво са тези пари, за какво ще се харчат?

Кой ще ни информира за това? Ще купуваме ли въоръжение, фрегати, самолети или нещо друго? Ако е за нещо друго – нека управляващите да ни кажат! За да можем ние, икономистите, да започнем да захранваме моделите, които имаме, с данни и да видим накъде отива икономиката. Сега тази информация не е достъпна, не се дискутира...

Имаме 15 млрд. фискален резерв, от които по закон санитарния минимум е към 4-5 млрд. лв., но тези 10 млрд. лв., които остават, могат във всеки един момент да се изхарчат и ние не знаем за какво? А за икономика с нашия мащаб това са огромни пари! /БГНЕС

Доц. Виктор Йоцов, преподавател от катедра "Финанси" на УНСС, член на Изследователския екип в Института за икономически изследвания – БАН.

[Агробизнесът](#)

✓ Виетнам заяви желание за производство на български млечни продукти

Повишаване на равнището на стокообмена между България и Виетнам договориха министърът на икономиката Божидар Лукарски и министърът на индустрията и търговията на Социалистическа република Виетнам г-н Чан Туан Ан по време на официалното посещение на министър Лукарски в Ханой

Виетнам е традиционен търговско-икономически партньор в района на Югоизточна Азия и потенциалът за търговия с нашата страна е голям, заяви министър Лукарски на пленарната среща между официалните делегации на България и Виетнам. Министър Лукарски посочи, че най-голям дял в износа на България за Виетнам заемат медикаментите, инсектициди и хербициди, пшеницата, семена от слънчоглед и др. От страна на Министерство на земеделието съветникът на министър Танева Илиян Костов отправи предложения за сътрудничество в животновъдството и по-специално в развъдната дейност, в отглеждането на буби за производство на коприна, както и износа на пилешко и патешко месо. Също така беше заявено желание за производство на български млечни продукти във Виетнам, тъй като страната ни има вече опит в това отношение на азиатския пазар в Япония и Китай. Костов посочи, че са задействани процедурите за сертифициране на вноса и износа на селскостопанска продукция от и за България и Виетнам.

От своя страна министър Ан заяви, че виетнамската страна има засилен интерес към посочените от българската страна търговски, логистични и инвестиционни възможности, както и съвместно производство и експорт на български стоки и продукти. Той предложи да се засили вноса на българския пазар на виетнамска продукция като ориз, кафе, плодове, кашу, консерви.

Министър Лукарски посочи на форума, че българските компании имат потенциал да представят качествени и конкурентни стоки и услуги на виетнамския пазар, както и да реализират съвместни проекти и инвестиции. "Подкрепяме всяка конкретна бизнес инициатива с цел да помогнем на фирмите от двете страни по-добре да опознаят съществуващия потенциал за ръст във взаимната ни търговия", каза още той.

ЕКОНОМИКС

✓ Как мамят с обществените поръчки

Обществените поръчки са осигурили 9% от БВП на България в периода от 2007 до 2015 г., а сектори като строителството, където делът им е 50%, са силно зависими.

Те са и най-големият генератор на корупция, става ясно от изключително подробен доклад на Центъра за изследване на демокрацията. Вицепремиерът Томислав Дончев очерта възможните мерки - общини и институции, които системно злоупотребяват с обществени поръчки, ще бъдат наказвани с намаляване на държавната субсидия. Разчита се и на централизираното възлагане на поръчките от началото на 2017 г. Докладът е истински каталог на използваните трикове и нарушения.

Проучването разглежда следните рискове от измама: 1) при оценката на необходимите ресурси; 2) на равнище "планиране"; 3) при избирането на метода за селектиране и 4) при изпълнението на договора.

В първия случай например се отклоняват средства за обзорно проучване, при което фирмата изпълнител просто се задоволява с това да инкасира договорената сума, без да се задълбочава.

Злоупотребите във фазата на планирането са когато длъжностното лице представя на висшестоящото ръководство изкривени разчети за стойността на проекта с цел извличане на лична финансова или морална облага. То например, може да представи завишени разчети, които след това да намали до проектната стойност, за да демонстрира качества на добър мениджър. В подобен случай ще отпадне и съмнението, че той е получил изгода от сътрудничеството си с фирмите изпълнителки, пише в доклада.

Сред другите примери е когато длъжностното лице се опитва уреди финансова "комисиона", използвайки техниката на надписването на сметки. Това предполага кандидатът да е информиран за намеренията му и за размера на печалбата, на която ще разчита, още преди да се включи в тръжната процедура.

Често фирмата, която изготвя тръжните документи, е част от структура, която ще участва в търга и това предполага "изтичане" на информация. Друг индикатор за потенциални злоупотреби на фазата на планирането е насочването към конкретен продукт или услуга – когато в документацията се използва ключовия израз "продукт X или негов еквивалент". Освен включването на определени спецификации, които съответстват на профила на конкретно избрани фирми, понякога се съдържа описание на продукта, което надвишава нормалните стандарти.

Друг начин за злоупотреба е нарочното допускане на "грешки" при определяне на количествените и качествените спецификации. Всеки разчет трябва да предвиди резерв между 5 и 10 % за неочаквани обстоятелства. Но дори когато параметрите са известни, те се планират с резерв, а точните числа се предоставят на очаквания победител. (Например, информираната фирма преднамерено не включва в проекта си използването на особено скъпоструваща операция, което и позволява да спечели търга поради по-евтината си оферта, като при това си запазва съществен марж.)

Освен това в редица договори частта, предвиждаща налагането на санкции при неизпълнение на проекта, е заличена от оригиналния документ, което "връзва ръцете" на възложителя.

Друг метод е поръчването на оборудване или материали, които могат да бъдат поддържани от конкретна фирма и обикновено се залага печалба не при доставката, а при поддръжката (специално при доставки на офис оборудване и техника).

Злоупотребите по време на самия подбор са възможни благодарение на ограничена публичност на търга (когато не е задължително публикуване в Официалния бюлетин), субективни критерии, нереалистично кратки срокове, предварително изтичане на информация към определени кандидати.

Възможности за манипулиране на резултатите има и при ограничените процедури, при които предварително се съставя списък на кандидатите и при нискобюджетни договори. Този формат се ползва за изключване на фирми, които не са наясно с местните практики или не са харесвани.

Често подборът се нагласява с цел стимулиране на местната икономика. Знаейки това, потенциалните кандидати се сговарят, като си поделят поръчките. Фирмите, които са се съгласили да не вземат участие в съответен търг, са компенсирани с други облаги, например, наемат се като подизпълнители.

Тайното сговаряне може да доведе до борсови манипулации. Когато голям консорциум, участващ с акциите си на борсата, получи съответния контракт с помощта на конспиративна операция, останалите може да се възползват от вътрешната информация, като купят предварително акции.

В доклада се посочват и начините, по които се избягва тръжна процедура в полза на преките преговори. Това може да стане чрез разделяне на договори, обявяване на поръчката за тестова или за експериментални цели (включително в строителството), при спешни случаи или най-често – чрез нарочно проваляне на търга.

Що се отнася до описаните нарушения на етапа на изпълнение на поръчката, някои от примерите са си чиста проба кражба и отклоняване на средства. Например обичайните отстъпки за големи обеми се превеждат на сметка, чийто титуляр не е администрацията на купувача, а сдружение със сходно име, с което купувачът е свързан. Или купувачът може да поръча доставки лично за себе си или за приятели.

Други трикове включват частична замяна на оборудване, при което старото оборудване се демонтира и продава на ниска цена, за да се генерира комисиона, или поръчване на една услуга много пъти (например, същото проучване под друго име).

Злоупотребите при изпълнение на договора (например, за саниране на сграда) се правят с използването на различните видове дейности: т.нар. подготвителни работи, които често се извършват независимо от самия договор; допълнителна дейност или чрез заявена трудова дейност, която на практика не е била извършена или не съответства на спецификацията. Генерират се приходи, които се връщат под формата на комисиони на длъжностното лице/възложителя, чрез система от фиктивни фактури и незаконен труд. Един пример – ако поради неточни разчети (случайно или не) първоначално предвиденото количество труд не е достатъчно (при възникване на необходимост от по-голям обем дренажни работи и др.) основният контрагент възлага допълнителна дейност с помощта на "ордер за предоставяне на услуги" при условие, че те не надхвърлят 20 % от първоначалните разчети.

Труд

✓ Любомир Дацов, финансист, пред "Труд": 2,5% ръст на икономиката е недостатъчен за догонване в ЕС

От Любен Лесидренски

– Г-н Дацов, как с няколко думи определяте проектбюджета на държавата за 2017 г.?

– Има няколко хубави и едновременно с това смущаващи неща. Ако започнем от хубавите, бюджетът може да се каже, че бавно се връща на едни нормални нива от годините около 2006-а, когато приходите бяха високи и когато бяха постигнати добри резултати в борбата с контрабандата, в работата на данъчната система и приходните администрации. Тази тенденция изглежда устойчива. Бяха направени изключителни подобрения в оценката на макроикономическите параметри на икономиката и сценарият на бюджета отговаря на това, което е заложено като макроикономическо развитие на държавата. Бюджетът отново се връща на онова равнище, в което има предпоставка за разговор за качеството на бюджетните приходи и разходите. Защото един от големите недостатъци, който малко от малко остава в миналото, е, че бюджетът се правеше по чисто количествени измерители, а разговорът за ефективността на разходите, за тяхното качество, ефектът от това, че се харчат огромни пари, оставаше встрани. Сега с бавни стъпки се наблюдава завръщане на този тип говорене и опит след анализ на плащанията те да се вкарат в отделни политики.

– Звучи добре, какви са притесненията за финансите на държавата?

– Винаги съм смятал, че трябва много стриктно да се спазва бюджетната дисциплина и т.нар. добри практики, според които в добри времена трябва да се трупат резерви, а в лошите държавата да бъде по-активна и да ги използва. Ако през последните години България е в добри времена, е редно вече да бъдем или на балансиран бюджет, или на превишение. Бюджетът тази година ще бъде балансиран или с повишение на brutния вътрешен продукт (БВП). Изразходването на средства дори и в държавната администрация си има ограничения, така че едва ли ще могат да похарчат всичките тези огромни пари, които са налични. Това е добрата новина. Лошата е, че отново се планира дефицит – и за следващата, и за по-следващата година. Намира се оправдание, че било заради еврофондовете. Продължаваме в добри времена да имаме дефицити, а живеем в един несигурен свят от икономическа и политическа гледна точка. Знаете, че и Русия, и Китай, и Бразилия – три от най-големите икономики, определящи динамиката на света в момента, се намират в криза или намаляват растежа си, а това се отразява върху целия останал свят независимо от относително добрите данни за първите шест или осем месеца на европейската и българската икономика.

Вече излизат първите данни от последното тримесечие на 2016 г., което подсказва за забавяне или влошаване на трендовете на резултатите. За икономика като нашата, в която подобряването на състоянието в последните години дойде от увеличен износ, това е сериозен риск от забавяне на растежа и предпоставка за намаляване през следващите години. В политически план какво ще се случва в Близкия изток е трудно да се предположи и да бъде оценено. Когато имаш повече от една несигурни граници, където нещата буквално бълбукат и кипят, това се отразява в настроението и на инвеститорите. Ако погледнете макропрогнозата на самото правителство, има два огромни проблема, които съм сигурен, че не са непознати на вашите читатели – проблемът с пазара на труда, който се задълбочава и на това много ниско ниво на заетост с намирането на неквалифицирани кадри. Другият е нивото на инвестиции, което определя ниската възможност за по-висок растеж в икономиката през следващите няколко години, т.е. имаме сбор от фактори, които представляват по-скоро предизвикателства, отколкото нещо друго, и свързани със самата бюджетна политика изискват от нея да има повече резерви, номиналните индикатори да изглеждат по различен начин.

– В проектбюджета е заложен ръст на икономиката догодина от 2,5%. Доколко реален е този показател за вас?

– Определям икономическата прогноза на правителството този път като много по-реална. В доклада към бюджета действително са посочени тези рискови фактори. Оценката за потенциала на растежа, т.е. за състоянието на пазара на труда, на инвестициите, идва от самото правителство, което просто не набляга на тях, а подчертава определени позитиви и това е напълно естествено.

– 92 млрд. лева е прогнозният БВП през 2017 г., с 5 милиарда до 97 млрд. лева ще расте през 2018 г., а през 2019 г. правителството вижда икономика, която произвежда над 100 млрд. лева. Какво означава това?

– Това са номинални цифри и на хората, които не са длъжни да разбират икономика, трябва да кажем, че БВП се състои от два компонента – реален икономически растеж и инфлация. България започна да генерира икономически растеж, за тази

година той може и да достигне до 3% и това е много добра новина. Другото нещо е инфлацията. През последните няколко години имаше по-скоро дефлация, така че това влияеше намаляващо на изменението на цените, през следващите години се очертава да има инфлация, която ще доведе до по-високо изменение на номиналните стойности на БВП. От тази гледна точка между 4 и 4,5% номинално изменение на БВП е абсолютно нормално за България, дори недостатъчно. На този етап всеки един растеж, който е под 4% годишна база, е абсолютно недостатъчен. Друг е въпросът, че видимо икономиката има структурни проблеми.

– *Това означава, че 2,5% ръст на БВП през 2017 г. е недостатъчен?*

– Зависи как го оценявате. Абсолютно недостатъчен е от гледна точка на стремежа ни да вървим напред и да догонваме останалите европейски държави в ЕС.

– *Една Румъния прави ръст от 6%, ако ще се сравняваме с тях като съседни държави, станали член на ЕС в един и същи момент.*

– До 2009 г. ние вървахме паралелно с Румъния. След това нещо се случи и румънската икономика започна да расте около 3% средногодишно, а ние стояхме около нулата. Де факто в България едва от 2014 г. имаме възстановяване на икономиката и трансформация на показателите за растеж – по-висока заетост, растеж над 2% на БВП. Въпросът не е толкова сравнението с Румъния, колкото, че сме на ниво под средното в Европа. Сменяме позицията си спрямо останалите.

– *И работодатели, и синдикати онзи ден на Националния съвет за тристранно сътрудническо възразиха срещу увеличението на парите в нереструктурирани системи, как гледате на тази критика?*

– Бюджетът е ефективен елемент за стимулиране на държавните институции и секторите, в които се правят реформи. С него няма как да бъдат направени тежки реформи по сектори. Ако има някаква забележка, тя трябва да бъде към министрите, към правителството, че е твърде колебливо, и реформите, които се правят, имат по-скоро негативен ефект. Единствената сфера, в която нещо се случва, е образованието. През последните пет години там всичко вреше и кипеше и сега нещата се успокояват.

– *Връщам ви върху един акцент на бюджета – заложено е 1% ръст на осигуровките, нещо важно и за бизнеса, и за работниците. Обяснението е, че с този ход ще се намали дупката в бюджета?*

– Оценявам го като безсмислен ход. Това няма да реши проблема във фонд „Пенсии“, т.е. в първия стълб на пенсионната система. Това повишение има роля за цялостната фискална политика, но няма отношение към пенсионната реформа. Много по-добре е да се търси онова решение отпреди време, когато беше предвидено увеличение с 2% на вноските за втория стълб, в момента те са 5%, идеята беше те да станат 7%. Преди две години екипът на министър Ивайло Калфин реши вместо тези 2% да отидат във втория стълб, те да отиват в първия. Само че от гледна точка на стратегия е ясно, че поради чисто демографски причини не може да има устойчиво или друго развитие на пенсионния стълб, освен ако не се базира на т.нар. фондови принцип във втория стълб. Там парите са недостатъчни. Ние запушихме дупките, но лишихме втория стълб от развитие, което ще се усети в бъдеще. На практика какво се получава – не решаваме нищо, подронваме устойчивостта на пенсионната система, за да закърпим проблеми, които съществуват в момента, но това не е устойчиво на фона на това, че товарим бизнесът с 2%.

– *Говорейки за това, не мога да не ви питам за бюджета на НОИ. Догодина е заложено дефицитът да намалее до 4,4 млрд. лева, но това е огромна дупка. Има ли излизане от нея?*

– Няма как да има, независимо кой какво ви говори. Простата математика винаги е вярна. Пенсията като цяло са показател на демографията. Сегашният модел означава, че тези, които работят, осигуряват пенсията на тези, които са се пенсионирали. Има едно просто правило, математическо, според което трима работещи да осигуряват един пенсионер, за да има покритие на т.нар. коефициент на зависимост в съотношението пенсия – работна заплата, например между 70 и 75%. Когато двама работят в една икономика, за да се осигури един пенсионер, този коефициент е около 50-55%. В нашия случай един работещ осигурява един пенсионер и съотношението на пенсията към работната заплата е 40-45%. За съжаление това няма изгледи да се промени през следващите 20-25 години. Всякакви такива измислици, че като вдигнеш вноските, ще събереш повече за пенсия, просто не работят. Това може да доведе само до определена неефективност в икономиката и влошаване на конкурентоспособността, защото това са директни разходи за труд, които намаляват заетостта в един дългосрочен план.

Нашият гост

Любомир Дацов е роден през 1965 г. във Враца. Завършил “Планиране и прогнозиране на икономическите системи” в УНСС. Работил е в Министерството на финансите от 1992 г. като експерт, началник-отдел и съветник по фискалните въпроси на министъра на финансите. Зам.-министър на финансите в кабинетите “Саксбурготски” и “Станишев”. В момента е член на Фискалния съвет в парламента – независим орган, който следи изпълнението на бюджета е коректив на Министерството на финансите.